

«Ασφάλεια Στην Ευρώπη: Europol, Frontex Και NATO»

Δρ. Δρ. Τρύφων ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ

Υποναύαρχος Λ.Σ. (ε.α.)
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας
Email:tmkoront@otenet.gr

Δρ. Δρ. Λάμπρος ΣΔΡΟΛΙΑΣ

Καθηγητής
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας
Email:lsdrolias@teilar.gr

Περίληψη

Η ασφάλεια στην Ευρώπη αποτελεί πολυδιάστατο και δυναμικό πεδίο πολιτικής και επιχειρησιακής δράσης, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, καθώς η ήπειρος αντιμετωπίζει πολυεπίπεδες προκλήσεις: τρομοκρατία, οργανωμένο έγκλημα, προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, κυβερνοαπειλές (Smith, 2023) και γεωπολιτικές εντάσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, τρεις βασικοί θεσμοί παίζουν κομβικό ρόλο: η Europol, ο Frontex (European Border and Coast Guard Agency) και το NATO (NATO, 2022), (Lanoszka, 2022), (Walt, 2020).

Η Europol (Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία) αποτελεί έναν σημαντικό βραχίονα της Ε.Ε. για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (Korontzis, 2013-c) και της τρομοκρατίας. Επικεντρώνεται στη συλλογή, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών (ΚΜ), διευκολύνοντας διασυνοριακές έρευνες. Αν και δεν έχει εκτελεστικές αρμοδιότητες, λειτουργεί ως κόμβος συνεργασίας μεταξύ εθνικών αρχών, ενισχύοντας τη συλλογική ικανότητα αντίδρασης απέναντι σε εγκληματικά δίκτυα. Ο Frontex, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, έχει αναβαθμιστεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, αποκτώντας ενισχυμένο επιχειρησιακό ρόλο. Ασχολείται με την επιτήρηση και τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ιδίως σε περιόδους μεταναστευτικής κρίσης. Στηρίζει τα ΚΜ με κοινές επιχειρήσεις, τεχνική βοήθεια και προσωπικό. Ωστόσο, η δράση του έχει προκαλέσει αντιδράσεις, καθώς τίθενται ζητήματα διαφάνειας, λογοδοσίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το NATO, αν και δεν αποτελεί θεσμό της ΕΕ, παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής συλλογικής άμυνας. Η Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022 υπενθύμισε τον κρίσιμο ρόλο της Συμμαχίας στην αποτροπή και την ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής. Παράλληλα, ενισχύεται η συνεργασία ΕΕ-NATO για την αντιμετώπιση κοινών απειλών, όπως ο υβριδικός πόλεμος, η παραπληροφόρηση και οι κυβερνοεπιθέσεις.

Συμπερασματικά, η ασφάλεια στην Ευρώπη προϋποθέτει πολυεπίπεδη συνεργασία, ενίσχυση θεσμών και προσαρμογή σε νέες μορφές απειλών (Biscop, 2021). Η πρόκληση έγκειται στην εύρεση ισορροπίας ανάμεσα στην αποτελεσματική προστασία

και στη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών. Σκοπός της παρούσας συνοπτικής μελέτης είναι να αναδείξει κοινά σημεία και δυνατότητες συνεργασίας των εν λόγω φορέων ώστε και η ασφάλεια στην Ευρώπη να ενισχυθεί αλλά και επίσης να ενισχυθεί η συνεργασία ΕΕ και ΗΠΑ (Sloan, 2019). Παράλληλα θα αναδειχθούν και προβληματικές σε μία τέτοια εξέλιξη κυρίως μετά την εκλογή του Ντ. Τραμπ στις εκλογές του 2024 (Rosen, 2014), (Daalder, Goldgeier, 2021), (Sloan, 2020).

Λέξεις-Κλειδιά: NATO, στρατηγική ασφάλειας, ΗΠΑ, ΕΕ, Europol, Frontex (EBCGA).

Εισαγωγή

Το NATO (North Atlantic Treaty Organization) αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της συλλογικής άμυνας στη Δύση, έχοντας εξελιχθεί από έναν μηχανισμό αποτροπής κατά της Σοβιετικής Ένωσης σε μια δυναμική συμμαχία που προσαρμόζεται στις νέες προκλήσεις ασφαλείας του 21ου αιώνα (Ευθυμίουπουλος, 2008). Η επέκτασή του μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και η ανάληψη αποστολών σε περιοχές όπως το Αφγανιστάν, τα Βαλκάνια και η Μέση Ανατολή, αποδεικνύουν τη μεταστροφή του από έναν περιφερειακό αμυντικό οργανισμό σε μια παγκόσμια δύναμη ασφάλειας και σταθερότητας.

Η ασφάλεια σήμερα καθορίζεται από έναν περίπλοκο συνδυασμό συμβατικών και ασύμμετρων απειλών, όπως κυβερνοπόλεμος, ενεργειακή ασφάλεια, τρομοκρατία, υβριδικός πόλεμος και ανταγωνισμός μεγάλων δυνάμεων (Jones, 2020). Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει αναβιώσει τις κλασικές αντιπαραθέσεις μεταξύ Ανατολής και Δύσης, καθιστώντας τον ρόλο του NATO πιο κρίσιμο από ποτέ. Ταυτόχρονα, οι εσωτερικές διαφωνίες μεταξύ των κρατών-μελών και η πολιτική κατάσταση στις ΗΠΑ μετά την πρόσφατη επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ ως Προέδρου θέτουν προκλήσεις για τη συνοχή της Συμμαχίας (Arvanitopoulos, 2019), (Jones, 2020).

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω αλλά και τις εξελίξεις στον πόλεμο της Ουκρανίας τίθεται ένα κρίσιμο ερώτημα για την κατανόηση του μέλλοντος της διεθνούς ασφαλείας όπως αυτό έχει καθοριστεί μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μετά την κατάρρευση του Ανατολικού μπλοκ το 1989. Ποια θα είναι η κύρια πολιτική στρατηγικής ασφαλείας που θα πρέπει να διαμορφώσει-ακολουθήσει εφεξής το NATO και αν υπάρχουν παράλληλοι δρόμοι σε αυτήν.

Τα σύγχρονα κράτη έχουν δημιουργήσει μία κοινωνία βασισμένη στην ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη, σεβόμενα σχετικά διεθνή κείμενα που έχουν καταρτιστεί για αυτό το σκοπό, όπως η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Η σημερινή-σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από έξαρση των εγκληματικών δραστηριοτήτων και δη του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και της τρομοκρατίας που έχουν διεθνή χαρακτήρα, αποδεικνύοντας ότι για τις παράνομες δραστηριότητες δεν υφίστανται σύνορα.

Οι σύγχρονες εγκληματικές δραστηριότητες ευτελίζουν και διαφθείρουν τις νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες, κοινωνίες και το κράτος δικαίου, μέσω διακρατικών εγκληματικών αγορών και της διαμόρφωσης διεθνών συμμαχιών παράνομου εμπορίου.

Αποτελεί ευθύνη όλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των Ευρωπαϊκών Οργανισμών που έχουν συγκροτηθεί, αλλά και των κυβερνήσεων προς όφελος των πολιτών τους, να αναλάβουν την υποχρέωση λήψης αποτελεσματικών μέτρων για την καταπολέμηση του εγκλήματος και των αιτίων του, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων, συμπεριλαμβανόμενης και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών και η στενή συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, για την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών εγκληματικότητας και των σοβαρών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανόμενης και της τρομοκρατίας, έχει προαχθεί η διεθνής αστυνομική συνεργασία με την συγκρότηση διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών.

Στους οργανισμούς αυτούς περιλαμβάνονται η Interpol (διεθνής), η Europol, ο Frontex, η Eurojust αλλά και ο νεοσυσταθείς πρόσφατα θεσμός του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα (Ευρωπαϊκοί).

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 της ΣΕΕ: «Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

NATO

2. Ιστορική εξέλιξη του NATO μετά τον Ψυχρό Πόλεμο

Το NATO, μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, εισήλθε σε μια νέα φάση επέκτασης και αναπροσαρμογής. Με την προσθήκη νέων μελών από την Ανατολική Ευρώπη, προσαρμόστηκε στη νέα

παγκόσμια τάξη, εστιάζοντας όχι μόνο στην αποτροπή αλλά και στη διαχείριση κρίσεων και διατήρηση της ειρήνης (Βρεττός, 2021).

Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, το NATO βρέθηκε αντιμέτωπο με την ανάγκη να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο και την αποστολή του σε έναν κόσμο όπου η πρωταρχική απειλή του Ψυχρού Πολέμου είχε εκλείψει. Η Συμμαχία πέρασε σε μια νέα φάση στρατηγικής προσαρμογής, με κύρια χαρακτηριστικά την επέκτασή της προς τα ανατολικά, την ανάπτυξη ειρηνευτικών αποστολών και την αντιμετώπιση μη παραδοσιακών απειλών (Webber, Hyde, 2016), (Smith, 2023).

3. Διεύρυνση του NATO

Από τη δεκαετία του 1990, το NATO άρχισε να ενσωματώνει πρώην σοβιετικές δημοκρατίες και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Το 1999, η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Τσεχία έγιναν τα πρώτα πρώην μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας που εντάχθηκαν στη Συμμαχία. Οι επεκτάσεις του 2004 και του 2009 έφεραν στο NATO χώρες όπως η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Αλβανία και η Κροατία. Αυτή η διεύρυνση προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τη Ρωσία, η οποία θεώρησε την επέκταση ως απειλή για τη δική της ασφάλεια.

4. Στρατιωτικές επιχειρήσεις και νέοι ρόλοι

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το NATO άρχισε να αναλαμβάνει επιχειρήσεις που υπερέβαιναν την αρχική του αποστολή της συλλογικής άμυνας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν:

- **Βοσνία-Ερζεγοβίνη (1995):** Η Συμμαχία παρενέβη στον πόλεμο της Βοσνίας, υποστηρίζοντας την ειρηνευτική συμφωνία του Ντέιτον.
- **Κόσοβο (1999):** Το NATO πραγματοποίησε αεροπορικές επιδρομές κατά της Σερβίας για να σταματήσει τις βιαιοπραγίες εναντίον των Αλβανών του Κοσόβου.
- **Αφγανιστάν (2001-2021):** Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, το NATO ηγήθηκε της ISAF (International Security Assistance Force), σε μια από τις μεγαλύτερες στρατιωτικές επιχειρήσεις στην ιστορία του.
- **Λιβύη (2011):** Η Συμμαχία ηγήθηκε στρατιωτικής επιχείρησης για την ανατροπή του καθεστώτος του Μουαμάρ Καντάφι.

5. Αντιμέτωπιση νέων απειλών

Το NATO σταδιακά μετέβαλε τη στρατηγική του, εστιάζοντας σε ασύμμετρες απειλές, όπως η διεθνής τρομοκρατία, ο κυβερνοπόλεμος και η ενεργειακή ασφάλεια. Η δημιουργία του Κέντρου Κυβερνοάμυνας στο Ταλίν της Εσθονίας το 2008 και οι πρωτοβουλίες για την προστασία κρίσιμων ενεργειακών υποδομών αποτελούν μέρος αυτής της προσαρμογής.

6. Ο ρόλος των ΗΠΑ και η πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ

Η προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ (2017-2021) έφερε σημαντικές ανακατατάξεις στη δυναμική του ΝΑΤΟ κάτι το οποίο διαφαίνεται και τώρα αρκετούς μήνες από την επανεκλογή του ως Πρόεδρος των ΗΠΑ. Ο Τραμπ εξέφρασε όπως ήδη το κάνει, πολλές φορές τη δυσαρέσκεια του για τη χρηματοδότηση της Συμμαχίας, απαιτώντας από τα μέλη να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες. Η προσέγγισή του δημιούργησε εντάσεις με τους Ευρωπαίους εταίρους όπως και δημιουργεί και έθεσε-θέτει ερωτήματα σχετικά με τη δέσμευση των ΗΠΑ στη συλλογική ασφάλεια. Παρόλα αυτά, οι αμυντικοί προϋπολογισμοί των ευρωπαϊκών κρατών αυξήθηκαν λόγω των πιέσεών του.

Ο Ντόναλντ Τραμπ αποτέλεσε και αποτελεί έναν από τους πιο αμφιλεγόμενους Αμερικανούς ηγέτες σε σχέση με τη στάση των ΗΠΑ απέναντι στο ΝΑΤΟ, παρόλο που οι θέσεις του είναι ξεκάθαρες σε ότι αφορά τη συνολική του προσέγγιση. Η αμφισβήτησή του για τη χρησιμότητα της Συμμαχίας και η πίεσή του προς τα ευρωπαϊκά μέλη για αύξηση των αμυντικών δαπανών δημιούργησαν σημαντικές εντάσεις. Το δόγμα "America First" αμφισβήτησε τη διαχρονική δέσμευση των ΗΠΑ στη συλλογική ασφάλεια, ενισχύοντας τις ανησυχίες για αποσταθεροποίηση της Συμμαχίας.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο Τραμπ είχε και έχει υπονοήσει πως οι ΗΠΑ δεν θα υποστηρίξουν στρατιωτικά χώρες που δεν τηρούν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις στο ΝΑΤΟ, γεγονός που έθεσε υπό αμφισβήτηση το Άρθρο 5 της Συνθήκης του ΝΑΤΟ, το οποίο ορίζει ότι μια επίθεση σε ένα μέλος ισοδυναμεί με επίθεση σε όλα τα μέλη.

Σήμερα, εν μέσω του πολέμου στην Ουκρανία και της αυξανόμενης απειλής της Ρωσίας, η εκλογή του Τραμπ το 2024 δημιουργεί ερωτήματα για το μέλλον της Συμμαχίας. Θα διατηρήσουν οι ΗΠΑ τον ηγετικό τους ρόλο ή θα επαναληφθεί μια πολιτική απομονωτισμού;

7. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι γεωπολιτικές προεκτάσεις

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022 αναζωπύρωσε τη σημασία του ΝΑΤΟ, οδηγώντας χώρες όπως η Σουηδία και η Φινλανδία να επιδιώξουν την ένταξή τους. Η Συμμαχία έχει ενισχύσει την παρουσία της στην Ανατολική Ευρώπη, ενώ οι κυρώσεις κατά της Ρωσίας έχουν διαμορφώσει νέες ισορροπίες στη διεθνή πολιτική.

8. Υβριδικές απειλές και νέες τεχνολογίες στη στρατηγική ασφάλεια

Το ΝΑΤΟ αντιμετωπίζει σύγχρονες απειλές, όπως κυβερνοεπιθέσεις, παραπληροφόρηση και τεχνητή νοημοσύνη. Η ανάπτυξη της αμυντικής στρατηγικής έναντι αυτών των νέων απειλών αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τη Συμμαχία.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

9. Η έννοια του χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης στην ΕΕ

Δύο από τις βασικές θεσμικές αλλαγές που επέφερε η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993 (Αναγνωστοπούλου, 2015) είναι η Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια και η δημιουργία του τρίτου πυλώνα σε ό,τι αφορά τη συνεργασία σε εσωτερικές και δικαστικές υποθέσεις όπως πλέον αυτή εκφράζεται από τα άρθρα 20 και 67 της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Ακολούθως με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999 (Ιωακειμίδης, 1998) καθιερώθηκε η έννοια του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ) προσδίδοντας μεγαλύτερο βαθμό ενοποίησης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα επεκτείνοντας τον μέχρι τότε κύρια οικονομικό προσανατολισμό της και δίνοντας έμφαση στον Ευρωπαϊκό πολίτη (Παπαγιάννης, 2001, 2012).

Το πλήρες νόημα θεσμικά αλλά και αξιακά που διαδραματίζει ο ΧΕΑΔ για τους πολίτες της ΕΕ διατυπώνεται όπως ήδη έχει αναφερθεί στο άρθρο 3 παρ. 2 της ΣΕΕ (Σύμβαση ΕΕ)¹ το οποίο αποτυπώνει ότι η κύρια βάση της ΕΕ είναι:

A.-ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όπου δεν υφίστανται εσωτερικά σύνορα,

B.-ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και

Γ.-κατάλληλα μέτρα σε ό,τι αφορά ελέγχους:

i. το άσυλο,

ii. τα εξωτερικά σύνορα,

iii. την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας (Korontzis, 2013-c) και

iv. τη μετανάστευση.

Στο πλαίσιο των όσων ορίζει το εν λόγω άρθρο θα πρέπει να συμπληρωθεί ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα (Ροζάκης, 2015) καθώς και τα διαφορετικά νομικά συστήματα των ΚΜ γίνονται σεβαστά, όπως και το κράτος δικαίου (Τζώρτζη, 2015) και ότι τα ΚΜ σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων² αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να διαφυλάσσουν την ασφάλεια αλλά και την προστασία των λαών τους (Αναγνωστοπούλου, 2015).

Η εξέλιξη αυτή αλλά και η στάση των ΚΜ είναι απολύτως λογική σε ό,τι αφορά το ΧΕΑΔ καθώς από τη στιγμή που τα εσωτερικά σύνορα καταργούνται ώστε να εξασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των

¹ «Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».

² Περιλαμβάνονται οι Ευρωπαίοι πολίτες αλλά και οι πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονται νόμιμα στην ΕΕ.

προσώπων, θα πρέπει να διασφαλίζεται η ασφάλεια και κατά συνέπεια είναι απαραίτητη και η σύσταση ευρωπαϊκών οργανισμών με υπερεθνικά χαρακτηριστικά υπό την έννοια ότι τα ΚΜ έχουν συμφωνήσει στην άσκηση συγκεκριμένων πολιτικών, οι οποίες εφαρμόζονται ενιαία σε όλη την ΕΕ υπό την «σκέπη» οργανισμών που έχουν συγκροτηθεί από τα ΚΜ ώστε να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός και διαλειτουργικότητα.

Η έννοια του ΧΕΑΔ αναφέρεται στην προστασία της ελευθερίας, ασφάλειας, δικαιοσύνης, στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών συστημάτων και των διαφορετικών νομικών και παραδόσεων των ΚΜ (Περράκης, 2015) χωρίς να αποσκοπεί στη δημιουργία ενός κράτους³, καθώς σε κάθε περίπτωση το θεσμικό πλαίσιο του ΧΕΑΔ δεν περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες των ΚΜ σε ό,τι αφορά τη δημόσια τάξη και ασφάλεια ή αλλιώς το πλέγμα των αρμοδιοτήτων που συγκροτούν την έννοια της εσωτερικής ασφάλειας.

Ως «χώρος ελευθερίας» εννοείται εκείνος ο γεωγραφικός χώρος στον οποίο έχοντας υπόψη τη διατύπωση του άρθρου 67 παρ. 2 της ΣΛΕΕ (Σύμβαση Λισσαβόνας ΕΕ), δεν πραγματοποιούνται έλεγχοι προσώπων στα εσωτερικά σύνορα και αναπτύσσεται εκ μέρους της ΕΕ μία κοινή πολιτική σε ό,τι αφορά τους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων. Η προαναφερόμενη πολιτική βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των ΚΜ και είναι δίκαιη έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Στο ίδιο άρθρο επίσης ορίζεται ότι οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών (Κοροντζής, 2022, b).

Τον πλέον σημαντικό ρόλο στην έννοια της ελευθερίας σε επίπεδο ΕΕ έχει διαδραματίσει και διαδραματίζει η Συμφωνία Schengen (Σένγκεν) η οποία υπεγράφη το 1985, όταν πέντε κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία) αποφάσισαν να καταργήσουν τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, δημιουργώντας την υπαρκτή χωροταξικά έννοια του χώρου Σένγκεν.

Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί έδαφος όπου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, αλλά και εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Οι χώρες που έχουν υπογράψει τη συμφωνία κατήργησαν τα εσωτερικά σύνορα, αντικαθιστώντας τα με ενιαία εξωτερικά σύνορα. Εντός του χώρου αυτού εφαρμόζονται κοινοί κανόνες και διαδικασίες όσον αφορά τις θεωρήσεις για διαμονές σύντομης διάρκειας, τις αιτήσεις ασύλου και τους ελέγχους στα σύνορα. Ταυτόχρονα, για τη διασφάλιση της ασφάλειας εντός του χώρου Σένγκεν, ενισχύθηκαν η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ

των αστυνομικών υπηρεσιών και των δικαστικών αρχών (Occhipinti, 2015), (Κοροντζής, 2022, a-b).

Η συνεργασία Σένγκεν ενσωματώθηκε στο δίκαιο της ΕΕ με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, το 1997⁴.

Έλεγχοι μπορούν να πραγματοποιηθούν για λόγους προστασίας της δημόσιας τάξης και της εσωτερικής ασφάλειας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 26 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, σε εξαιρετικές περιστάσεις όπου η συνολική λειτουργία του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα τίθεται σε κίνδυνο επειδή παραμένουν σοβαρές αδυναμίες που σχετίζονται με τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, και στον βαθμό που οι περιστάσεις αυτές συνιστούν σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη ή την εσωτερική ασφάλεια εντός του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα ή σε τμήματα αυτού, μπορούν να επαναφερθούν οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα για περίοδο που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες. Η περίοδος αυτή μπορεί να παραταθεί το πολύ τρεις φορές για επιπλέον διάστημα μέγιστης διάρκειας έξι μηνών εάν εξακολουθούν να υφίστανται οι εξαιρετικές περιστάσεις.

Καθοριστικά άρθρα για την έννοια της ασφάλειας είναι τα άρθρα 67 παρ. 2 και 82 και 87 της ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 6 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ⁵.

Η ΕΕ αναπτύσσει αστυνομική συνεργασία στην οποία συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες αρχές των ΚΜ, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών και τελωνειακών αρχών και άλλων αρχών επιβολής του νόμου ειδικευμένων στον τομέα της πρόληψης ή της εξακρίβωσης αξιόποινων πράξεων ή της διερεύνησής τους.

10. Η αστυνομική συνεργασία στην ΕΕ

Τα σύγχρονα κράτη έχουν δημιουργήσει μία κοινωνία βασισμένη στην ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη, σεβόμενα σχετικά διεθνή κείμενα που έχουν καταρτιστεί για αυτό το σκοπό, όπως η Σύμβαση της Λισσαβόνας (Περράκης, 2015), την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών

⁴ Σήμερα ο χώρος Σένγκεν αποτελείται από 27 ευρωπαϊκές χώρες (22 από τις οποίες είναι κράτη μέλη της ΕΕ): Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία, μαζί με την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Η Κύπρος, και η Ιρλανδία είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν στο χώρο Σένγκεν.

Για το νομικό πλαίσιο του χώρου Σένγκεν, βλ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/399 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9ης Μαρτίου 2016 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) [κωδικοποιημένο κείμενο].

⁵ Βλ. χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων [C 364, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 18/12/2020]. Στο συγκεκριμένο άρθρο ορίζεται ότι «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια».

³ Βλ.

«Άρθρο 67

(πρώην άρθρο 61 της ΣΕΚ και πρώην άρθρο 29 της ΣΕΕ)

1. Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών».

Ελευθεριών (Ροζάκης, 2015). Η σημερινή-σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από έξαρση των εγκληματικών δραστηριοτήτων και δη του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και της τρομοκρατίας που έχουν διεθνή χαρακτήρα, αποδεικνύοντας ότι για τις παράνομες δραστηριότητες δεν υφίστανται σύνορα.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το οργανωμένο έγκλημα, η διαφθορά (Κοροντζής, 2012 a-b, 2013 a-b, Κοροντζής 2015 α-β) καθώς και το οικονομικό έγκλημα (Βοσκόπουλος, 2015) και κύρια το διασυνοριακό έχουν αναπτυχθεί στο διεθνές αλλά και στο ευρωπαϊκό περιβάλλον οργανισμοί στους οποίους έχουν ανατεθεί αστυνομικά-διωκτικά καθήκοντα αποσκοπώντας στην προστασία των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Οι συγκεκριμένοι οργανισμοί έχουν αναπτύξει μεταξύ τους στενή συνεργασία η οποία είναι γνωστή ως αστυνομική συνεργασία (Κοροντζής, 2022). Ειδικότερα σε ότι αφορά την ΕΕ και έχει αναφερθεί σε προγενέστερα κεφάλαια, η σύσταση της ενιαίας αγοράς και συνακόλουθα η ελεύθερη διακίνηση των πολιτών, σήμαινε κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα των ΚΜ.

Κατά συνέπεια ήταν απαραίτητη η σύσταση ευρωπαϊκών οργανισμών οι οποίοι μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας και τη δημιουργία του ΧΕΑΔ να μπορούν να αναλάβουν σε υπερεθνικό επίπεδο, αρμοδιότητες με περαιτέρω στόχο και σκοπό την ενίσχυση του περιβάλλοντος ασφάλειας στην ΕΕ.

Το οργανωμένο έγκλημα (Κοροντζής, 2022, b) σήμερα λόγω της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και της αύξησης των ροών μεταξύ των κρατών έχει λάβει διεθνείς διαστάσεις. Η αύξηση των διεθνών επαφών, καθώς έχουν μειωθεί λόγω της τεχνολογίας οι αποστάσεις, έχει οδηγήσει στην διεθνοποίηση των εγκληματικών δραστηριοτήτων που είναι ιδιαίτερα επικερδείς. Αποτέλεσμα αυτών ήταν μεταξύ των άλλων πρωτοβουλιών και η υπογραφή από 120 περίπου κράτη της Σύμβασης του Παλέρμο τον Δεκέμβριο του 2000, που αναφερόταν στην αντιμετώπιση του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος.

Η ανάπτυξη της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας (Gottschalk, 2019) είναι ένα από τα μέσα που χρησιμοποιεί η διεθνής κοινότητα, προκειμένου να αντιμετωπίσει συστηματικά και μεθοδικά το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία (Boer, 2015) (Boer & Walker, 2015) (Κοροντζής, 2022, b). Η διεθνής αστυνομική συνεργασία αναπτύσσεται σε τρεις τομείς:

A.- με τη σύσταση διεθνών οργανισμών από τα κράτη, οι οποίοι χρησιμοποιούνται σαν μέσα αποτελεσματικότερης και άμεσης συνεργασίας στον δικαστικό και αστυνομικό τομέα,

B.- με τη διαμόρφωση κοινών νομοθετικών πλαισίων και πολιτικών ασφαλείας και

Γ.- με την ανάπτυξη διμερών συνεργασιών μεταξύ των κρατών για την αποτελεσματικότερη

αντιμετώπιση της διεθνούς διασυνοριακής εγκληματικότητας (Occhipinti, 2015).

Ιδιαίτερα η ΕΕ αποτέλεσε τον χώρο όπου αναπτύχθηκαν – υλοποιήθηκαν, οι κυριότερες πολιτικές που σχετίζονται με την διεθνή αστυνομική συνεργασία (Occhipinti, 2015). Συστάθηκαν ευρωπαϊκοί οργανισμοί που κυριότερο καθήκον τους είναι η αποτελεσματική δίωξη του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας σε επίπεδο δικαστικής (Ζημιανίτης, 2007), (Κοροντζής 2022,a-b) και αστυνομικής συνεργασίας (Κοροντζής, 2014). Είχε προηγηθεί η σύσταση της Interpol, η οποία αποτέλεσε το εφαλτήριο της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας.

Ιδιαίτερα η ΕΕ με τη συμμετοχή όλων των αρμοδίων αρχών των ΚΜ (Law Enforcement Agencies-L.E.A.) (Hartmut, 2018) (Κοροντζής, 2014) στις οποίες συμπεριλαμβάνονται αστυνομικές, τελωνειακές καθώς και άλλες αρχές επιβολής του νόμου που εξειδικεύονται είτε στον τομέα της πρόληψης ή /και στον τομέα της εξακρίβωσης αξιόποινων πράξεων ή της διερεύνησής τους (Boer, 2015) αναπτύσσει αστυνομική συνεργασία.

Για την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών και δη την ανάπτυξη της αστυνομικής συνεργασίας, Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού και ακολουθώντας τη συνήθη νομοθετική διαδικασία αποφασίζουν και λαμβάνουν μέτρα που αφορούν τα εξής:

(α) τη συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση, αποθήκευση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών,

(β) την παροχή υποστήριξης σε ότι αφορά την κατάρτιση προσωπικού, αλλά επίσης και τη συνεργασία σχετικά με ανταλλαγές προσωπικού, εξοπλισμό και εγκληματολογική έρευνα και

(γ) τις κοινές τεχνικές έρευνας σε ότι αφορά την εξακρίβωση σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος.

11. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία– European Police Office (Europol) (Benyon, 1996), (Boehm, 2012) (Boer, Walker, 1993)

Η ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ) (Κοροντζής, 2022, b) συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της Συνθήκης για την ΕΕ της 7^{ης} Φεβρουαρίου 1992, ενώ οι σχετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονταν στη Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας («σύμβαση Ευρωπόλ»)⁶.

Με την Απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 6^{ης} Απριλίου 2009⁷ αντικαταστάθηκαν οι διατάξεις της Σύμβασης που αναφέρθηκαν προηγουμένως και η Ευρωπόλ βάσει της συγκεκριμένης Απόφασης, λογίζεται ως διάδοχος της Ευρωπόλ όπως αυτή

⁶ Βλ. ΕΕ C 316, 27-11-1995] δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ε.Ε..

⁷ Βλ. [ΕΕ L 121, 15-05-2009] η οποία τέθηκε σε εφαρμογή από την 01-01-2010.

ιδρύθηκε με τη Σύμβαση Ευρωπόλ (Korontzis, 2022,b).

Το 2016 με τη έκδοση του Καν. 794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαΐου⁸ καταργήθηκαν –αντικαταστάθηκαν οι προγενέστερες διατάξεις, και η Ευροπόλ λειτουργεί βάσει του εν λόγω θεσμικού πλαισίου.

Κατά συνέπεια ήταν απαραίτητη η σύσταση ή και η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου υφιστάμενων ευρωπαϊκών οργανισμών οι οποίοι μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας και τη δημιουργία του ΧΕΑΔ θα μπορούσαν να αναλάβουν σε υπερεθνικό επίπεδο, αρμοδιότητες με περαιτέρω στόχο και σκοπό την ενίσχυση του περιβάλλοντος ασφάλειας στην ΕΕ ως αντίρροπη δύναμη στην κατάργηση των εσωτερικών ελέγχων στα σύνορα των ΚΜ.

Σκοπός της Ευρωπόλ⁹ σύμφωνα με το άρθρο 3 του εν λόγω Κανονισμού είναι η στήριξη και ενίσχυση των ενεργειών των αρμόδιων αρχών των ΚΜ καθώς και της αμοιβαίας συνεργασίας τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα ΚΜ, της τρομοκρατίας και μορφών εγκλήματος που θίγουν κοινά συμφέροντα τα οποία καλύπτονται από πολιτική της Ένωσης, όπως απαριθμούνται στο παράρτημα Ι.

Επίσης οι στόχοι της Ευρωπόλ καλύπτουν τις συναφείς αξιόποινες πράξεις, όπως πράξεις που διαπράττονται με σκοπό την απόκτηση των μέσων για την τέλεση πράξεων που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας της, πράξεις που διαπράττονται με σκοπό τη διευκόλυνση ή την τέλεση πράξεων που εμπίπτουν επίσης στο πεδίο αρμοδιότητας της καθώς και πράξεις που διαπράττονται με σκοπό την εξασφάλιση της ατιμωρησίας για εκείνους που διαπράττουν πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας της (Marotta, 1999).

Στις εγκαταστάσεις της Ευροπόλ επίσης στεγάζονται και οι αξιωματικοί σύνδεσμοι των 27 ΚΜ όπως επίσης και οι αξιωματικοί σύνδεσμοι από άλλες χώρες ή οργανισμούς με τους οποίους έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας (οι συμφωνίες διακρίνονται σε στρατηγικές και επιχειρησιακές) όπως τις Η.Π.Α., τον Καναδά, την Κολομβία, την Αυστραλία, την Ελβετία, την Αλβανία, τη Νορβηγία, την Κροατία, την Interpol κ.α.

⁸ Βλ. Κανονισμός (ΕΕ) ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11^{ης} Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ.

⁹ Η έδρα της Ευρωπόλ, η οποία διαθέτει νομική προσωπικότητα, βρίσκεται στη Χάγη της Ολλανδίας. Διαθέτει προσωπικό περίπου 1000 αξιωματούχων οι οποίοι προέρχονται από τα 27 Κ-Μ της Ε.Ε.. Το προσωπικό της προσλαμβάνεται από διαφορετικές υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου, στις οποίες περιλαμβάνονται η αστυνομία, τα τελωνεία, ακτοφυλακές, η συνοριακή αστυνομία και οι υπηρεσίες ασφαλείας.

Ο αριθμός τους ανέρχεται περίπου στους 120, υπάγονται στην Εθνική του Μονάδα του ΚΜ από την οποία έχουν αποσπαστεί και εκπροσωπούν τα συμφέροντα της Χώρας τους στη Ευρωπόλ, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του ΚΜ που τους έχει αποσπάσει και σύμφωνα με τις διατάξεις που εφαρμόζονται αναφορικά με τη διοίκηση της Ευρωπόλ.

Η κύρια λειτουργία των αξιωματικών συνδέσμων όπως αναλυτικά περιγράφεται στο άρθρο 8 του Καν. 794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαΐου, είναι να υπηρετούν ως η γραμμή σύνδεσης μεταξύ των Εθνικών Μονάδων Ευροπόλ των χωρών τους και της EUROPOL από τη μία πλευρά και με τα αντίστοιχα γραφεία συνδέσμων από την άλλη. Επιπρόσθετα, διαδραματίζουν έναν αποτελεσματικό ρόλο στο συντονισμό διεθνών αστυνομικών επιχειρήσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των ΚΜ της ΕΕ, έχει θεσπισθεί η Απόφαση – Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006.

Με την Απόφαση αυτή τα ΚΜ, εξασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες τους επιτρέπουν να απαντούν εντός 8 ωρών το πολύ, σε επείγουσες αιτήσεις παροχής πληροφοριών και στοιχείων οι οποίες αφορούν τις αξιόποινες πράξεις της παραγρ. 2 του άρθρου 2 της Απόφασης-Πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ¹⁰, στην περίπτωση που οι ζητούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία τηρούνται σε βάση δεδομένων στην οποία έχουν άμεση πρόσβαση οι αρχές επιβολής του νόμου (Björn, 2010).

Η κύρια δραστηριότητα της Ευροπόλ είναι να υποστηρίξει τα ΚΜ στη συλλογή, ανάλυση και διανομή πληροφοριών που σχετίζονται με το έγκλημα (Frank, 1998) καθώς και ο συντονισμός των επιχειρήσεων (Janson, 2018). Για τον σκοπό αυτό η Ευροπόλ διαθέτει πάνω από 100 αναλυτές πληροφοριών.

Τα ΚΜ τα οποία αντιμετωπίζουν συγκεκριμένο εγκληματικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζει δύο ή περισσότερα ΚΜ της ΕΕ, μπορούν να ζητήσουν από την Ευροπόλ να ανοίξει ανάλογη θεματική (Focal Point) για να υποστηριχθούν οι έρευνες στον συγκεκριμένο τομέα. Η Ευροπόλ παρέχει βοήθεια για τρέχουσες επιχειρήσεις, μέσω δύο Αναλυτικών Φακέλων Εργασίας (Σοβαρό Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία) στους οποίους έχουν αναπτυχθεί 23 θεματικές [Focal Points (FP)] για παράνομες δραστηριότητες που εμπίπτουν στον κύκλο των αρμοδιοτήτων της¹¹.

¹⁰ ΕΕ L 190, 18-07-2002.

¹¹ Βλ. Άρθρο 18 του Καν. 794/2016. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του εν λόγω Κανονισμού, τα Εστιακά Σημεία (FOCAL POINTS) των Αναλυτικών Φακέλων Εργασίας (A.W.F), μετονομάζονται σε Έργα Ανάλυσης (εφεξής «Έργα Ανάλυσης –Analysis Project»). Τα Εστιακά Σημεία (Focal Points) των Αναλυτικών Φακέλων Εργασίας (Α.Φ.Ε.) είναι το μέσο με το οποίο η EUROPOL παρέχει επιχειρησιακή συνδρομή σε έρευνες που τελούν υπό

Σημαντική δραστηριότητα που αναπτύσσει το προσωπικό της, είναι η συμμετοχή του σε ΚΟΕ (Korontzis, 2012, b) και να παρέχει βοήθεια για όλες τις δραστηριότητες και να ανταλλάσσει πληροφορίες με όλα τα μέλη της ΚΟΕ. Σε κάθε περίπτωση όταν συγκροτείται ΚΟΕ θα πρέπει να καθορίζονται οι όροι συμμετοχής του προσωπικού της Ευροπολ στη συμφωνία, επίσης μπορεί να ζητήσει από τα ΚΜ να κινούν, να διεξάγουν ή να συντονίζουν ποινικές έρευνες σε συγκεκριμένες υποθέσεις όπου η διασυννοριακή συνεργασία θα απέφερε οφέλη, με υποχρέωσή της να ενημερώνει την Eurojust σχετικά με τέτοιου είδους αιτήματα.

Η εποπτεύουσα Αρχή για την Ευροπολ όπως προκύπτει σαφώς από τον Κανονισμό είναι το Συμβούλιο της ΕΕ. Αυτό επιλέγει τον Διευθυντή και τους Αναπληρωτές Διευθυντές και εγκρίνει μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον προϋπολογισμό της. Τα όργανα της είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και ο Διευθυντής.

Με βάση το νέο νομικό καθεστώς που διέπει τις αρμοδιότητες της, τα καθήκοντα της και την οργάνωσή της, αποσκοπεί στη συνδρομή της στις δυνάμεις εφαρμογής του νόμου των Κ-Μ προκειμένου να καταπολεμηθούν συγκεκριμένες μορφές αξιόποινων πράξεων (Mounier, 2009).

Στα καθήκοντα της σύμφωνα με το άρθρο 4 του προαναφερόμενου Κανονισμού περιλαμβάνονται:

α) η συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων,

β) η άμεση ενημέρωση των αρμόδιων αρχών των ΚΜ, μέσω της εθνικής μονάδας που αναφέρεται στο άρθρο 8 για πληροφορίες που τις αφορούν και για τη συνάφεια που ενδεχομένως διαπιστώνεται μεταξύ αξιόποινων πράξεων,

γ) η διευκόλυνση ερευνών που διεξάγονται στα ΚΜ, ιδίως, με τη διαβίβαση όλων των συναφών πληροφοριών στις εθνικές μονάδες,

δ) η υποβολή αιτήματος στις αρμόδιες αρχές των οικείων ΚΜ για την έναρξη, διεξαγωγή ή τον συντονισμό ερευνών, και η πρόταση σύστασης ΚΟΕ σε συγκεκριμένες υποθέσεις,

ε) η παροχή στοιχείων και αναλυτικής υποστήριξης στα ΚΜ σε σχέση με μείζονος σημασίας διεθνή συμβάντα,

στ) η εκπόνηση αξιολόγησης απειλών, στρατηγικών αναλύσεων και γενικών εκθέσεων για την πρόοδο των εργασιών σχετικά με την εκπλήρωση του στόχου της, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης

απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα» (Oldrich, 2008).

Η Ευρωπόλ έχει επιφορτιστεί με τα εξής πρόσθετα καθήκοντα:

α) την ανάπτυξη ειδικών γνώσεων για τις διαδικασίες έρευνας των αρμόδιων αρχών των ΚΜ και την παροχή συμβουλών σε σχέση με διεξαγόμενες έρευνες,

β) την παροχή στρατηγικής σημασίας στοιχείων, προκειμένου να διευκολύνει και να προάγει την αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των πόρων που είναι διαθέσιμοι σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ένωσης για επιχειρησιακές δραστηριότητες και για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων αυτών.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του στόχου της βάσει του άρθρου 4, η Ευρωπόλ δύναται να επικουρεί τα ΚΜ μέσω υποστήριξης, παροχής συμβουλών και διεξαγωγής ερευνών στους ακόλουθους τομείς:

θ) παροχή ειδικής κατάρτισης και συνδρομή προς τα κράτη μέλη για τη διοργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, και με την πρόβλεψη χρηματοδοτικής υποστήριξης, στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της και ανάλογα με το προσωπικό και τους δημοσιονομικούς της πόρους, σε συνεργασία με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου και της Κατάρτισης (ΕΑΑ),

ι) συνεργασία με φορείς της Ένωσης που συστάθηκαν δυνάμει του τίτλου V της ΣΛΕΕ και με την OLAF, ειδικότερα μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών ασφαλείας και της παροχής αναλυτικής στήριξης στους τομείς που εμπíπτουν στην αρμοδιότητά τους,

ια) παροχή πληροφοριών και υποστήριξης στις δομές διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ και στις αποστολές διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ οι οποίες προβλέπονται στη ΣΕΕ στο πλαίσιο των κατά το άρθρο 3 στόχων της Ευρωπόλ,

ιβ) ανάπτυξη κέντρων εμπειρογνωσίας στην Ένωση για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών εγκλήματος που εμπíπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ, συγκεκριμένα ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τα Εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο,

ιγ) στήριξη των δράσεων των ΚΜ για την πρόληψη και την καταπολέμηση μορφών εγκληματικότητας που απαριθμούνται στο παράρτημα I¹² και διευκολύνονται,

εξέλιξη σε Υπηρεσίες Εφαρμογής του Νόμου των Κρατών - Μελών για υποθέσεις:

α) σοβαρού – οργανωμένου εγκλήματος και

β) τρομοκρατίας.

Το πλαίσιο λειτουργίας των Εστιακών Σημείων καλύπτει τους υψίστης προτεραιότητας τομείς της σοβαρής και οργανωμένης εγκληματικότητας που έχουν αντίκτυπο στην Ε.Ε.

¹² «ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΟΡΦΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 — τρομοκρατία, — οργανωμένο έγκλημα, — διακίνηση ναρκωτικών, — νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, — εγκληματικές πράξεις συνδεδεμένες με πυρηνικές και ραδιενεργές ουσίες, — κυκλώματα παράνομης μετανάστευσης, — εμπορία ανθρώπων, — εγκλήματα σχετικά με μηχανοκίνητα οχήματα, — ανθρωποκτονία εκ προθέσεως και βαριά σωματική βλάβη, — παράνομο εμπόριο ανθρώπινων οργάνων και ιστών, — απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και

προωθούνται ή διαπράττονται με χρήση του διαδικτύου, περιλαμβανομένης, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, της αναφοράς διαδικτυακού περιεχομένου με το οποίο οι εν λόγω μορφές εγκλήματος διευκολύνονται, προωθούνται ή διαπράττονται, στους παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών, με σκοπό την εθελούσια από μέρους τους εξέταση της συμβατότητας του ανωτέρω διαδικτυακού περιεχομένου με τους όρους και τις προϋποθέσεις τους».

Η Ευρωπόλ επίσης σε ότι αφορά την παραχάραξη και κιβδηλεία του ευρώ δραστηριοποιείται ως Κεντρική Υπηρεσία σύμφωνα με την απόφαση 2005/511/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2005¹³. Επίσης στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της έχει τη δυνατότητα να ενθαρρύνει τον συντονισμό μέτρων που εφαρμόζουν οι αρμόδιες αρχές των ΚΜ αναφορικά με την καταπολέμηση της παραχάραξης και κιβδηλείας του ευρώ ή στο πλαίσιο ΚΟΕ, αφού υπάρξει συνεννόηση με φορείς της ΕΕ και αρχές τρίτων χωρών.

Στα αξιοσημείωτα του νέου Κανονισμού είναι ότι η Ευρωπόλ πρέπει να επιτρέπει την πρόσβαση της Eurojust καθώς και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), βάσει συστήματος αντιστοιχίας/μη αντιστοιχίας, σε δεδομένα διαθέσιμα σε αυτήν, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της διοργανικής επιχειρησιακής συνεργασίας και ιδιαίτερα τη συσχέτιση δεδομένων που έχουν ήδη στη διάθεσή τους οι διάφοροι οργανισμοί.

Ακόμη όλα τα ΚΜ συνδέονται με την Ιντερπόλ η οποία για την εκπλήρωση της αποστολής της, λαμβάνει, αποθηκεύει και παρέχει δεδομένα με σκοπό να συνδράμει τις αρμόδιες αρχές για την επιβολή του νόμου στην πρόληψη και την καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας.

Κατά συνέπεια η συνεργασία μεταξύ Ευρωπόλ και Ιντερπόλ ενισχύεται μέσω από την αποτελεσματική ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με

περιαγωγή σε ομηρία, — ρατσισμός και ξενοφοβία, — ληστεία και διακεκριμένη κλοπή, — παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης, — υπεξαίρεση και απάτη, — εγκληματικές πράξεις κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, — κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών και χειραγώγηση της χρηματοπιστωτικής αγοράς, — «προστασία» έναντι χρημάτων και εκβίαση, — παραποίηση/απομίμηση και πειρατεία προϊόντων, — πλαστογραφία και διακίνηση διοικητικών εγγράφων, — πλαστογραφία χρημάτων και μέσων πληρωμής, — εγκλήματα στον τομέα της πληροφορικής, — διαφθορά, — παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών, — παράνομο εμπόριο απειλούμενων ζωικών ειδών, — παράνομο εμπόριο απειλούμενων φυτικών ειδών και φυτικών ποικιλιών, — εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της ρύπανσης από τα πλοία, — παράνομη διακίνηση ορμονικών ουσιών και άλλων αυξητικών παραγόντων, — σεξουαλική κακοποίηση και σεξουαλική εκμετάλλευση, περιλαμβανομένης της παιδικής πορνογραφίας και της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς, — γενοκτονία, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου».

¹³ ΕΕ L 185, 16.7.2005, σ. 35.

παράλληλη διασφάλιση στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που σχετίζονται με την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Σε ότι αφορά τη Ευροπόλ και έχοντας υπόψη την προγενέστερη ανάλυση αλλά και την τυπολογία των χαρακτηριστικών που περιγράφονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 πρόκειται για έναν διακυβερνητικό Ευρωπαϊκό Οργανισμό, με συγκεκριμένη αποστολή και αρμοδιότητες, που ως σημειωθεί ότι τα στελέχη της στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους δεν μπορούν να εφαρμόσουν μέτρα καταναγκασμού [άρθρο 4 παρ. 5, Καν. (ΕΕ) 2016/794].

Επιπρόσθετα όταν το προσωπικό της Ευροπόλ συμμετάσχει σε ΚΟΕ (άρθρο 5 του προαναφερόμενου Καν.) δρα σύμφωνα με τους όρους συμμετοχής που έχουν συμπεριληφθεί στη σχετική συμφωνία, όπου επίσης συμπεριλαμβάνονται και οι πληροφορίες για τους κανόνες ευθύνης. Συμπληρωματικά στο άρθρο 4 του σχολιαζόμενου Καν. (ΕΕ) και συγκεκριμένα στην παρ. 1.(γ) ορίζεται ότι η Ευροπόλ για να επιτελεί τα καθήκοντα και τους στόχους του άρθρου 3, συντονίζει, οργανώνει και υλοποιεί ερευνητικές και επιχειρησιακές δράσεις για τη στήριξη και την ενίσχυση των δράσεων των αρμοδίων αρχών των ΚΜ, οι οποίες πραγματοποιούνται από κοινού με τις αρμόδιες αρχές των ΚΜ ή στο πλαίσιο των ΚΟΕ όπως ορίζεται στο άρθρο 5 του καν. και σε συνεννόηση με την Eurojust.

Παρατηρούνται εδώ επιχειρησιακές αρμοδιότητες όπως και στις αρμοδιότητες των στελεχών του Frontex και δη των στελεχών του Μόνιμου Σώματος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής το οποίο και σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 3 του Καν. (ΕΕ) 1896/2019 «Κατά την παροχή στήριξης στα κράτη μέλη, τα μέλη του μόνιμου σώματος της που έχουν αποσταλεί ως μέλη ομάδων έχουν την ικανότητα να εκτελούν καθήκοντα ελέγχου των συνόρων ή επιστροφής, συμπεριλαμβανομένων των καθηκόντων για τα οποία απαιτούνται εκτελεστικές αρμοδιότητες και τα οποία ορίζονται στις σχετικές εθνικές νομοθεσίες ή, για το μόνιμο προσωπικό, τα καθήκοντα που απαιτούν τις εκτελεστικές αρμοδιότητες σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 7».

Συναφώς δηλαδή και σε αυτόν τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό υφίσταται η βούληση της ΕΕ για από κοινού δράση στελεχών αρμοδίων Ευρωπαϊκών και Εθνικών Οργανισμών για την επίτευξη μέγιστου δυνατού αποτελέσματος σε ότι αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Σε ότι αφορά τη διοίκηση της Ευροπόλ αξίζει να επισημανθεί ότι βάσει του σημείου (18) του προοιμίου «Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να εκπροσωπούνται στο διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπόλ (το «διοικητικό συμβούλιο») για να ελέγχουν αποτελεσματικά τη λειτουργία της. Τα μέλη και τα αναπληρωματικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να διορίζονται με βάση τις σχετικές διαχειριστικές, διοικητικές και δημοσιονομικές

δεξιότητες και τη γνώση της συνεργασίας για την επιβολή του νόμου. Τα αναπληρωματικά μέλη ενδείκνυται να ενεργούν ως μέλη σε περίπτωση απουσίας του μέλους».

Η Ευροπολ μετά από προσεκτική μελέτη των νομικών κειμένων που αφορούν την οργάνωση, λειτουργία και αποστολή της αποτελεί έναν διακυβερνητικό ευρωπαϊκό οργανισμό, όπου ΚΜ, Ε. Κοινοβούλιο και Ε. Επιτροπή συμφώνησαν ότι θα στηρίζει και θα ενισχύει τις ενέργειες των αρμοδίων αρχών των ΚΜ καθώς και την αμοιβαία συνεργασία τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα ΚΜ και θίγουν κοινά συμφέροντα τα οποία καλύπτονται από την πολιτική της ΕΕ. Οι πολιτικές αυτές διακρίνονται από υπερεθνικά χαρακτηριστικά.

12. European Border and Coast Guard Agency (Frontex)

Ο πρωταρχικός στόχος της ευρωπαϊκής πολιτικής ήταν ανέκαθεν, και εξακολουθεί να είναι, η ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Η πολιτική αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία μιας συνολικής προσέγγισης για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, εστιάζοντας σε υψηλού επιπέδου ελέγχους και στη συνεπή, αποτελεσματική επιτήρηση των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων.

Οι στόχοι αυτοί αποτελούν τα βασικά στοιχεία του ΧΕΑΔ, ο οποίος βασίζεται στην πολιτική της ΕΕ που επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ένωσης, καταργώντας παράλληλα τους εσωτερικούς συνοριακούς ελέγχους μεταξύ των κρατών μελών. Για την τήρηση αυτού, έχουν καθιερωθεί κοινοί κανόνες για τις προδιαγραφές των συνόρων και τις διαδικασίες ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα (Korontzis, 2013- b, 2012- c, Κοροντζής, 2015-β).

Σε απάντηση αυτών των αναγκών, το 2004 ιδρύθηκε ο ευρωπαϊκός οργανισμός Frontex. Εφοδιασμένος με την αναγκαία τεχνογνωσία, ο Frontex συντονίζει τη λειτουργική συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, παρεμβαίνοντας και βελτιώνοντας όπου απαιτείται¹⁴ (Gäckle, 2020).

Βασική πτυχή του ρόλου του Frontex, στο ευρύτερο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ, είναι η διευκόλυνση της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Ο Frontex εδρεύει στη Βαρσοβία και τα καθήκοντά του ήταν και παραμένουν κυρίως επιχειρησιακά¹⁵.

¹⁴ REGULATION (EU) 2019/1896 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624.

¹⁵ Articles 10, 36-42, 48-50, 54-59, 82 and 85 of the Reg. (EU) 2019/1896

Πρέπει να αναφερθεί ότι τα μέλη των Ομάδων Ταχείας Επέμβασης στα Σύνορα [Rapid Border Intervention Teams – RABITS]¹⁶, που έχουν συγκροτηθεί στο πλαίσιο του ανωτέρω οργανισμού και είναι διαθέσιμα για την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων, δύνανται να φέρουν όπλα, να προβαίνουν σε συλλήψεις κ.λπ., πάντα υπό την παρουσία στελεχών – υπαλλήλων των υπεύθυνων τοπικών αρμόδιων αρχών κάθε κράτους μέλους¹⁷.

Το 2019, η «Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κ-Μ της ΕΕ» μετονομάστηκε σε «Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή» (EBCGA). Η αλλαγή ονομασίας συνέπεσε με την προσφυγική κρίση του 2015 και την αύξηση των μεταναστευτικών ροών, γεγονός που οδήγησε στην ανάπτυξη νέου θεσμικού πλαισίου. Το πλαίσιο αυτό επέκτεινε την αποστολή και τις αρμοδιότητες της EBCGA, προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Η EBCGA απαρτίζεται από τα κράτη μέλη και περιλαμβάνει αρχές υπεύθυνες για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, τον έλεγχο συνόρων, τις εθνικές επιχειρήσεις επιστροφής και την ίδια την EBCGA.

Οι βασικές λειτουργίες της EBCGA περιλαμβάνουν: • Διενέργεια αναλύσεων και εκτιμήσεων κινδύνου για την αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων (Regive, 2017). • Παροχή αυξημένης επιχειρησιακής και τεχνικής υποστήριξης στα κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες, όπου απαιτείται, συμπεριλαμβανομένων κοινών επιχειρήσεων και παρεμβάσεων στα εξωτερικά σύνορα. • Παροχή τεχνικής και επιχειρησιακής βοήθειας στα κράτη μέλη σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης στα εξωτερικά σύνορα. • Συνδρομή σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα (SAR). • Οργάνωση, συντονισμό και εκτέλεση επιχειρήσεων επιστροφής (Κοροντζής, 2022).

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών, καθώς και από τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και την Ελβετία, οι οποίες συνδέονται με τη Συμφωνία Σένγκεν, αλλά δεν είναι μέλη της ΕΕ. Επιπλέον, δύο μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμμετέχουν στο Συμβούλιο. Το Συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με τον διορισμό του Εκτελεστικού Διευθυντή και των Αναπληρωτών του, καθώς και με την έγκριση του

¹⁶ European Commission, FRONTEX and RABITS: the European Union is stepping up its operational efforts combating illegal immigration, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_07_142, Frontex and the Rabbit Operation at the Greek –Turkish border, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_11_130, Frontex, Frontex launches rapid border intervention on Greek land border available at <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h>.

¹⁷ Βλ. άρθρο 82 του Καν. 1896/2019.

ετήσιου προϋπολογισμού, του προγράμματος εργασίας και της οργανωτικής δομής.

Για την ενίσχυση των επιχειρήσεων ελέγχου συνόρων, τη διαχείριση της επιστροφής παράτυπων μεταναστών και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, το νέο θεσμικό πλαίσιο της EBCGA καθιέρωσε ένα μόνιμο σώμα, γνωστό ως Standing Corps¹⁸.

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων συγκροτείται ως εξής¹⁹: • Συνεργασία με τρίτες χώρες και εφαρμογή μέτρων εντός αυτών, μαζί με μια ενοποιημένη πολιτική θεωρήσεων. • Μέτρα για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων. • Διαδικασίες ανάλυσης κινδύνων. • Μέτρα που εφαρμόζονται εντός του χώρου Σένγκεν. • Διαδικασίες για τη διαχείριση επιστροφών.

Η αξιολόγηση της ορθής λειτουργίας του χώρου Σένγκεν πραγματοποιείται μέσω των αξιολογήσεων τρωτότητας και του μηχανισμού αξιολόγησης Σένγκεν²⁰, που θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1053/2013 του Συμβουλίου²¹. Τα καθήκοντα του Οργανισμού καθορίζονται στο άρθρο 10²². Επισημαίνεται ότι το άρθρο 82 του Κανονισμού ορίζει τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των μελών των ομάδων που αναπτύσσει η EBCGA, ώστε να εκτελούν καθήκοντα και να εκπληρώνουν αρμοδιότητες που στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στους Κανονισμούς (ΕΕ) 656/2014, (ΕΕ) 2016/399 και στην Οδηγία 2008/115/ΕΚ, ενώ η άσκηση εκτελεστικών εξουσιών υπόκειται στην έγκριση του κράτους μέλους υποδοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 656/2014.

¹⁸ The permanent corps in question will reach the operational number of 10,000 officers as defined in Reg. (EU) 1896/2019 [Annex I] with executive powers and participation in operations for the effective guarding of the external borders and with an on-site presence in the officers' MSs of these. In this way they will also contribute to dealing with cross-border crime, but also to the return of illegal immigrants. Frontex careers, European Border and Coast Guard Standing Corps, available at <https://frontex.europa.eu/careers/standing-corps/about/> and additionally articles of the Reg. (EU) 2019/1896, 54,55,56,57,58,61,82. Specifically see more in the article 82 «Tasks and powers of the members of the teams», of the specific Regulation.

¹⁹ Άρθρο 3 του Καν. 2019/1896.

²⁰ REGULATION (EU) No 656/2014 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 May 2014 establishing rules for the surveillance of the external sea borders in the context of operational cooperation coordinated by the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union.

²¹ COUNCIL REGULATION (EU) No 1053/2013 of 7 October 2013 establishing an evaluation and monitoring mechanism to verify the application of the Schengen acquis and repealing the Decision of the Executive Committee of 16 September 1998 setting up a Standing Committee on the evaluation and implementation of Schengen.

²² Tasks of the European Border and Coast Guard Agency

Όσον αφορά τις κοινές επιχειρήσεις στη θάλασσα, αυτές διεξάγονται βάσει εκτιμήσεων κινδύνου που εκπονεί η EBCGA ή ως απάντηση σε υφιστάμενους κινδύνους στα σύνορα της ΕΕ (Coorens, 2012). Κάθε επιχείρηση καθορίζει τον στόχο, την επιχειρησιακή περιοχή και τους πόρους —ανθρώπινους και τεχνικούς— που θα συμμετέχουν. Πολλές από αυτές τις επιχειρήσεις χρηματοδοτούνται από την EBCGA. Η ανάπτυξη πόρων και δυνάμεων πραγματοποιείται είτε μέσω των RABITs είτε μέσω του Standing Corps, που αποτελείται από διαθέσιμο προσωπικό των κρατών μελών και της EBCGA, καθώς και από τον εξοπλισμό που παρέχουν τα κράτη μέλη και η ίδια η EBCGA.

Η EBCGA συνεργάζεται επίσης με τρίτες χώρες για την υποστήριξη της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης συνόρων και της μεταναστευτικής πολιτικής, παρέχοντας τεχνική και επιχειρησιακή βοήθεια στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της Ένωσης [βλ. άρθρα 71, 72, 73, 74 και 75 του Κανονισμού (ΕΕ) 1896/2019]. Στο πλαίσιο αυτό, ο Οργανισμός έχει την εξουσιοδότηση να αποσπά εμπειρογνώμονες από το μόνιμο και λοιπό προσωπικό του σε τρίτες χώρες ως συνδέσμους.

Τέλος, η συνεργασία μεταξύ της Frontex και του NATO έχει αναπτυχθεί κυρίως σε επιχειρησιακό επίπεδο, ιδίως στον θαλάσσιο τομέα. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η παράλληλη εμπλοκή τους στο Αιγαίο Πέλαγος, όπου τα μέλη του NATO υποστήριξαν την επιτήρηση και τη συλλογή πληροφοριών με στόχο τη διατάραξη των δικτύων διακίνησης μεταναστών, ενώ η Frontex συντόνιζε τις επιχειρήσεις ελέγχου των συνόρων και έρευνας και διάσωσης.

Η συνεργασία αυτή ενισχύει την επιχειρησιακή επίγνωση της κατάστασης, συνδυάζοντας πληροφορίες στρατιωτικού επιπέδου με την τεχνογνωσία της πολιτικής επιβολής του νόμου. Η ικανότητα του NATO να παρακολουθεί εκτεταμένες θαλάσσιες περιοχές συμπληρώνει την εντολή της Frontex για τη διαχείριση των συνόρων και την υποστήριξη των κρατών-μελών. Οι μηχανισμοί ανταλλαγής πληροφοριών και συντονισμού συμβάλλουν στην αποφυγή επικαλύψεων και στη βελτίωση της αντιμετώπισης κρίσεων. Επιπλέον, η Frontex έχει ανταλλάξει εμπειρογνώμονες που λειτουργούν ως αξιωματικοί-σύνδεσμοι με την επιχείρηση EUNAVFOR MED IRINI και τη νατοϊκή επιχείρηση στο Αιγαίο Πέλαγος.

Επιπρόσθετα, «η διατλαντική συνεργασία παραμένει σημαντικό μέρος των προσπαθειών συνεργασίας της Frontex για την αντιμετώπιση των ολοένα και εξελισσόμενων παγκόσμιων απειλών, κυρίως μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ο Καναδάς και η Αυστραλία συγκαταλέγονται στους πολύτιμους συνομιλητές σε αυτό το πλαίσιο. Διασυνδεδεμένες με την ΕΕ σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης παγκόσμιων απειλών για την ασφάλεια των συνόρων —όπως η τρομοκρατία και το διασυνοριακό

οργανωμένο έγκλημα— οι χώρες αυτές μοιράζονται κοινές προκλήσεις και παρόμοιες δυνατότητες με την ΕΕ. Ο Οργανισμός συνεχίζει να ενισχύει τη συνεργασία με στρατηγικούς εταίρους μέσω της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και ορθών πρακτικών σε τομείς όπως το ETIAS, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η επιχειρησιακή ανταπόκριση και η επιβολή του νόμου».

Συμπεράσματα και προτάσεις για το μέλλον του NATO και τη συνεργασία με τον Frontex και τη Europol.

Η ασφάλεια στην Ευρώπη, όπως προκύπτει από την ανάλυση του ρόλου της Europol, της Frontex και του NATO, δεν μπορεί πλέον να ιδωθεί μέσα από τα παραδοσιακά όρια της εθνικής κυριαρχίας. Αντίθετα, αποτελεί μια σύνθετη και πολυδιάστατη πρόκληση που απαιτεί τη δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου συνεργασίας, ικανού να ανταποκριθεί τόσο στις κλασικές όσο και στις νέες μορφές απειλών. Η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα, οι υβριδικές επιθέσεις και οι μεταναστευτικές ροές δεν γνωρίζουν σύνορα και ως εκ τούτου δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μεμονωμένα.

Η Europol αναδεικνύεται σε κεντρικό συντονιστή πληροφοριών και επιχειρησιακής στήριξης, παρότι στερείται εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, επιτυγχάνοντας ωστόσο να λειτουργεί ως κόμβος διασύνδεσης εθνικών αρχών. Η Frontex, από την πλευρά της, έχει εξελιχθεί σε έναν οργανισμό με αυξημένες επιχειρησιακές δυνατότητες, ικανό να παρέχει άμεση βοήθεια στα κράτη-μέλη που δέχονται ισχυρές πιέσεις στα σύνορά τους, αν και η δράση της συνοδεύεται από προβληματισμούς σχετικά με τη διαφάνεια και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το NATO, παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος της συλλογικής άμυνας στη Δύση, με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία να υπογραμμίζει την αναντικατάστατη στρατηγική του σημασία.

Το μεγάλο στοίχημα για την Ευρώπη είναι να συνδυάσει την αποτελεσματικότητα με τη νομιμοποίηση. Από τη μια πλευρά, πρέπει να ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα των θεσμών της, την ανταλλαγή πληροφοριών και την κοινή επιχειρησιακή ικανότητα. Από την άλλη, χρειάζεται να διαφυλάξει αταλάντευτα τις αρχές του κράτους δικαίου, ώστε η ασφάλεια να μην καταστεί εργαλείο περιστολής των ελευθεριών. Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες, παρά τις διακυμάνσεις που προκαλεί η πολιτική σκηνή τους –ιδίως μετά την επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ– θα είναι καθοριστική, καθώς το NATO και η ΕΕ έχουν ανάγκη τη διαρκή αμερικανική δέσμευση για τη διατήρηση της στρατηγικής ισορροπίας στην ευρύτερη περιοχή.

Το μέλλον της ευρωπαϊκής ασφάλειας προϋποθέτει όχι μόνο θεσμική ενδυνάμωση, αλλά και πολιτική βούληση. Μπροστά σε έναν κόσμο όπου η αστάθεια αποτελεί τον κανόνα και όχι την εξαίρεση, η Ευρώπη καλείται να αποδείξει ότι μπορεί να υπερασπιστεί τις κοινωνίες της με τρόπο αποτελεσματικό, δίκαιο και αλληλέγγυο. Η ασφάλεια δεν είναι αυτοσκοπός· είναι το θεμέλιο πάνω στο

οποίο οικοδομούνται η ελευθερία, η δημοκρατία και η ευημερία. Και ακριβώς γι' αυτό η διαρκής εμπάθουση της συνεργασίας, τόσο εντός της ΕΕ όσο και με το NATO, θα καθορίσει αν η Ευρώπη θα σταθεί στο ύψος των περιστάσεων ή αν θα παραμείνει ευάλωτη απέναντι στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Η συζήτηση για την ευρωπαϊκή ασφάλεια αναδεικνύει ένα θεμελιώδες δίλημμα: η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με απειλές που υπερβαίνουν τα σύνορα και τις κλασικές μορφές πολέμου, αλλά ταυτόχρονα καλείται να διαχειριστεί τις εσωτερικές της αντιφάσεις, τα ελλείμματα συνοχής και τις πολιτικές εξαρτήσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Europol, η Frontex και το NATO αποτελούν πυλώνες του συστήματος ασφάλειας, αλλά ο ρόλος τους δεν είναι ούτε μονοδιάστατος ούτε απαλλαγμένος από αντιπαραθέσεις. Η Europol ενισχύει τη συνεργασία χωρίς να διαθέτει εκτελεστικές εξουσίες, η Frontex διευρύνεται επιχειρησιακά αλλά δέχεται σφοδρή κριτική για παραβιάσεις δικαιωμάτων, ενώ το NATO επανέρχεται στο επίκεντρο λόγω της ρωσικής απειλής, την ίδια στιγμή που η αμερικανική πολιτική – ιδίως υπό την ηγεσία Τραμπ– δημιουργεί αβεβαιότητα για τη σταθερότητα της Συμμαχίας.

Η πραγματικότητα είναι ότι η ΕΕ παραμένει στρατηγικά εξαρτημένη από τις ΗΠΑ. Χωρίς την αμερικανική στρατιωτική ισχύ, η Ευρώπη δυσκολεύεται να εγγυηθεί την ίδια της την ασφάλεια, κάτι που περιορίζει τις φιλοδοξίες της για «στρατηγική αυτονομία». Το ερώτημα, λοιπόν, δεν είναι μόνο πώς θα ενισχυθούν οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί, αλλά και αν τα κράτη-μέλη είναι πρόθυμα να μοιραστούν πραγματικά κυριαρχία και πόρους για να συγκροτήσουν έναν αξιόπιστο πυλώνα που επιπρόσθετα της αμυντικής διάστασης θα έχει και μία αστυνομική διάσταση.

Η μεταναστευτική κρίση, ο πόλεμος στην Ουκρανία, η άνοδος των υβριδικών απειλών και η αβεβαιότητα γύρω από τον ρόλο των ΗΠΑ υπενθυμίζουν ότι η ασφάλεια δεν είναι δεδομένη. Η Ευρώπη καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στην ανάγκη για αποτελεσματική προστασία και στη διατήρηση της δημοκρατικής της ταυτότητας. Ο κίνδυνος είναι διπλός: από τη μία η απειλή της αποσταθεροποίησης από εξωτερικούς δρώντες και από την άλλη ο πειρασμός εσωτερικής αυταρχικοποίησης στο όνομα της ασφάλειας.

Το μέλλον θα εξαρτηθεί από τρεις παραμέτρους: (α) αν οι θεσμοί όπως η Europol και η Frontex θα αποκτήσουν μεγαλύτερη πολιτική και επιχειρησιακή βαρύτητα, (β) αν η ΕΕ θα μπορέσει να εδραιώσει την στρατηγική της αυτονομία χωρίς να διαρρήξει τους δεσμούς της με το NATO, και (γ) αν οι ίδιες οι ευρωπαϊκές κοινωνίες θα στηρίξουν την ιδέα μιας κοινής ασφάλειας που ξεπερνά τα στενά εθνικά συμφέροντα.

Σε έναν κόσμο που αλλάζει ταχύτατα, η Ευρώπη είτε θα επιλέξει τον δρόμο της ενότητας και της συλλογικής ισχύος είτε θα παραμείνει παγιδευμένη στις εσωτερικές της αδυναμίες και στις εξωτερικές της

εξαρτήσεις. Η ασφάλεια, τελικά, δεν είναι μόνο στρατιωτικό ή αστυνομικό ζήτημα· είναι πολιτικό διακύβευμα, άρρηκτα δεμένο με το μέλλον της ίδιας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η διατήρηση της συνοχής του NATO απαιτεί ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μελών, προσαρμογή στις νέες απειλές και διατήρηση της αμερικανικής εμπλοκής. Η ενδυνάμωση της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τη Συμμαχία, ενισχύοντας τη σταθερότητα αλλά είναι ένα ζητούμενο το οποίο απασχολεί έντονα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ εδώ και πολύ καιρό, χωρίς όμως να έχει καταστεί ακόμη και τώρα μετά την κρίση στις σχέσεις ΗΠΑ-ΕΕ σχετικά με τη διαχείριση του πολέμου στην Ουκρανία μία ξεκάθαρη πολιτική στην κατεύθυνση της αυτόνομης αμυντικής πολιτικής της ΕΕ.

Βιβλιογραφία

Αγγλόφωνη

Arvanitopoulos, C. (2019). *The Transatlantic Partnership at a Crossroads: Renewal or Decoupling*. Eurasia.

Benyon, J. (1996). The politics of police cooperation in the European Union. *International Journal of the Sociology of Law*, 14 (4):353-379.

Biscop, S. (2021). *European strategy in the 21st century*. London: Routledge.

Bjorn, F. (2010). *Information exchange in EU law enforcement*. *European Law Journal*, 16 (2), 123-145.

Boer, M. (2015). *Counter-terrorism cooperation in the EU*. *Journal of European Integration*, 37 (5), 567-582

Boer M., & Walker N., (1993) *European Policing after 1992*, *Journal of Common Market Studies*, 31(1):3-28.

Boehm, F. (2012) *Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice. Towards a harmonized data protection principle for information exchange at EU level*. Berlin: Springer.

Coppens, J. (2012). *Migrants in the Mediterranean: Do's and Don'ts in Maritime Interdiction*. *Ocean Development & International Law*, 43 (4).

Daalder, I. H., & Goldgeier, J. M. (2021). *The Empty Throne: America's Abdication of Global Leadership*. Brookings Institution Press.

Frank, G. (1998). *Policing transition in Europe: The role of EUROPOL and the problem of organized crime*. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 11 (3).

Gackle, N. (2020). *Taming future mobilities: biopolitics and data behaviorism in the European Travel Information and Authorization System (ETIAS)*. *Mobilities*, Volume 15 (2).

Gottschalk, P. (2019). *Policing Organized Crime*. Intelligence Strategy Implementation. Routledge.

Hartmut, A. (2018). *Information sharing, secrecy and trust among law enforcement and secret service institutions in the European Union*. *West European Politics*, 41:4, 2018.

Jones, C. (2020). *Hybrid Warfare and the Future of NATO Strategy*. Cambridge University Press.

JANSSON J. (2018). *Building resilience, demolishing accountability? The role of Europol in counter-terrorism*. *Policing and Society*, 28 (4).

Korontzis, T. (2022-a). *The judicial cooperation in the European Union. Eurojust or/and EPPO?*, *International Multilingual Journal of Science and Technology*, 7 (12), p.p. 5791-5798.

Korontzis, T. (2014). *International Law Enforcement Cooperation*. *European Scientific Journal*, Special Edition, 05/2014, p.p. 355-367.

Korontzis, T. (2013-a). *The European arrest warrant in the European criminal policy. Its implementation in the Hellenic legal order*. *International Journal of Asian Social Science*, 3 (6), p.p. 1345-1359.

Korontzis, T. (2013-b). *Smuggling of migrants by the sea. Predictions in the United Nations Convention against transnational organized crime and in the Hellenic legal order. The situation at the sea border between Hellas and Turkey in the period 2006-2012*. *International Journal of Asian Social Science*, 3 (6), p.p.1360-1380.

Korontzis, T. (2013-c). *Predictions on combating international organized crime and more specifically on corruption in the UN Convention against transnational organized crime and in the Hellenic legal order. Evaluative approach*. *International Journal of Asian Social Science*, 3 (5), p.p. 1128-1151.

Korontzis, T. (2012-a). *The contribution of EUROPOL and FRONTEX in combating the phenomenon of illegal immigration in Hellas*. *Review of European Studies*, 4 (1), p.p. 188-202, (doi:10.5539/res.v4n1p188).

Korontzis, T. (2012-b). *European Union criminal policy and Joint Investigation Teams. The case of Hellas*. *International Journal of Asian Social Science*, 2 (12), p.p. 2237-2250.

Lanoszka, A. (2022). *Military Alliances in the Twenty-First Century*. Polity Press.

Marotta, E. (1999). *Europol's role in anti-terrorism policing*. *Terrorism and Political Violence*, 11 (4).

Mounier, G. (2009). *Europol: A New Player in the EU External Policy Field? Perspectives on European Politics and Society*, 10 (4).

NATO (2022). *NATO 2022 Strategic Concept*. NATO Public Diplomacy Division.

Smith, J. (2023). *NATO and Cybersecurity: The Challenges of the Digital Age*. Oxford University Press.

Oldrich, B. (2008). *Europol's Fledgling Counterterrorism Role*. *Terrorism and Political Violence*, 20:4.

Occhipinti, J. (2015). *Still Moving Toward a European FBI? Re-Examining the Politics of EU Police Cooperation*. *Intelligence and National Security*, 30:2-3, 2015.

Regine, P. (2017). *Harmonization by risk analysis? Frontex and the risk-based governance of European border control*. *Journal of European Integration*, 39 (6).

Rosen, R. (2014). *Restraint: A New Foundation for U.S. Grand Strategy*. Cornell University Press.

Sloan, S. (2019). *Defense of the West: NATO, the European Union and the Transatlantic Bargain*. Manchester University Press.

Smith, J. (2023). *NATO and Cybersecurity: The Challenges of the Digital Age*. Oxford University Press.

Voskopoulou, G. (2015). *Defining an Area of Justice, Freedom and Security Area may involve Different Approaches: Challenges set by the Fiscal Crisis. Developments and Challenges in the Area of Freedom, Security and Justice of the European Union*, p.p. 102-107, the PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL CONFERENCE IN MEMORY OF DIMITRIOS EVRYGENIS, JEAN MONNET CHAIR PUBLICATIONS, UNIVERSITY OF MACEDONIA, Thessaloniki.

Walt, S. M. (2020). *The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy*. Macmillan.

Webber, M., & Hyde-Price, A. (2016). *Theorizing NATO: New Perspectives on the Atlantic Alliance*. Routledge.

Sloan, S. (2019). *Defense of the West: NATO, the European Union and the Transatlantic Bargain*. Manchester University Press.

Ελληνόφωνη

Αναγνωστοπούλου, Δ. (2015). Ο Χώρος Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης και ο Ευρωπαίος Πολίτης, σ. 59-89 στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη.

Βρετός, Ν. (2021). *Η δομή διοίκησης του NATO και οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις (1955-2021)*. Διδακτορική Διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Ευθυμίου, Μ.Π. (2008). *Η Νατοϊκή πολιτική τον 21^ο αιώνα: Πως μπορεί το NATO να δημιουργήσει Νέα Αμυντική Πολιτική χωρίς να απειλείται η ρωσική Εξωτερική Πολιτική Ασφάλεια*. Διδακτορική Διατριβή. Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Ζημιανίτης, Δ. (2007). *Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ένα νέο θεσμικό περιβάλλον. Αποτίμηση και προοπτικές*. Σάκκουλας. Αθήνα.

Ιωακειμίδης, Π. (1998). *Η Συνθήκη του Άμστερνταμ: νέο πρότυπο ολοκλήρωσης ή σύμπτωμα απο-ολοκλήρωσης*. Θεμέλιο, Αθήνα.

Κοροντζής, Τρ. (2022-b). *Η συμβολή των Ευρωπαϊκών Οργανισμών της Europol, Frontex, Eurojust και του θεσμού του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της ΕΕ. Η περίπτωση της Ελλάδας*. Αθήνα. BOOKSTARS.

Κοροντζής, Τρ. (2015-α). *Αρμοδιότητες και καθήκοντα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οργανισμών για την αντιμετώπιση του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος. Αξιολογική προσέγγιση*. Λιμενική Ρότα (20), σ. 48-55.

Κοροντζής, Τ. (2015-β). *Η συμβολή της EUROPOL και του FRONTEX στην καταπολέμηση του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης στην Ελλάδα*. Λιμενική Ρότα. 19, σ. 38-48.

Κοροντζής, Τ. (2013). *Το θεσμικό πλαίσιο των Κοινών Ομάδων Έρευνας στην Εθνική και Ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Η συνδρομή των Ευρωπαϊκών Οργανισμών της EUROJUST και της EUROPOL*. Λιμενική Ρότα, 12, σ. 25-32.

Παπαγιάννης, Δ. (2012). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. Σάκκουλας. Αθήνα-Κομοτηνή.

Παπαγιάννης, Δ. (2001). *Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης*. Σάκκουλας. Αθήνα-Κομοτηνή.

Περράκης, Σ. (2015). *Πολιτικές του «Χώρου» και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας: Τριβές και Προοπτικές υπό το φως των νέων Προκλήσεων*, σ. 197 κ.ε. στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη.

Ροζάκης, Χ. (2015). *Η Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων: Διευρύνοντας την Ευρωπαϊκή Προστασία Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, σ. 211 κε, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη.

Τζώρτζη, Β. (2015). *Κράτος Δικαίου και Χώρος Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης*, σ. 218 κ.ε., στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη.